

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS
Miljøvern avdelingen

Nittedal kommune
Rådhuset
1482 Nittedal

Deres ref.: Deres dato: Vår ref.: Saksbehandler: Dato:
2010/21220 M-FO Henriette Givskud 23.11.2010

**KONTROLLAKSJON AVLØP 2010, NITTEDAL KOMMUNE -
KONTROLLRAPPORT**

Rapportnummer: 2010.096.I.FMOA
Type kontroll: Inspeksjon

Informasjon om virksomheten:

Navn: Nittedal kommune	Organisasjonsnummer: 971643870
Postadresse: Rådhuset	Besøksadresse: 1482 Nittedal
Utslippstillatelse: 01.12.1996	Bransjenummer: 84.110 – Generell offentlig administrasjon
Risikoklasse: 3	Kommune/kommunennummer: Nittedal/ 0233
Kontrolldato: 12.10.10	Tidspunkt for forrige kontroll: Ingen tidligere kontroller

Tilstede under kontrollen:

Fra virksomheten: Kristin Hurthi Tore Olafsen Abdel F. Burkan Liv Beate Stormyhr Roger Eriksen Line Bell Kjell Terje Nedland (Asplan Viak AS, driftsassistanse)	Fra fylkesmannen: Carina Rossebø Isdahl Henriette Givskud
--	---

Rapportens innhold

Rapporten beskriver de avvik og anmerkninger som ble konstatert under kontrollen.

Hovedtema for kontrollen var:

- Internkontroll
- Klimatilpasning
- Overløp av urensset avløpsvann
- Avløpsledninger
- Renseanlegg
- Rensekrav og oppfylling av disse

Resultat fra kontrollen:

Fylkesmannen avdekket 5 avvik under kontrollen. Disse er:

1. Avviksbehandlingen for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.
2. Det er ikke utarbeidet en skriftlig risikovurdering av avløpsanlegget.
3. Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelig forberedelse for å tilpasse avløpsanlegg til framtidige klimaendringer.
4. Avløpsledninger vedlikeholdes og fornyes ikke i tilstrekkelig omfang.
5. Kommunen har ikke tilfredsstillende kontroll med utslippene.

Det ble gitt 1 anmerkninger etter kontrollen. Denne er:

1. På kontrolltidspunktet manglet kommunen overvåking av et nødoverløp tilknyttet en pumpestasjon som pumper avløpsvannet til Slattum renseanlegg.

Avvikene og anmerkningene er beskrevet på sidene 5-10.

Oppfølging etter kontrollen

Se følgebrev til denne rapporten.

Med hilsen

Anne-Marie Vikla
fylkesmiljøvernssjef

Henriette Givskud
overingeniør

Godkjent og ekspedert i papirform uten underskrift.

Bakgrunn

I samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) gjennomfører Fylkesmannen en landsdekkende kontrollaksjon av avløpsanlegg. Aksjonen er rettet mot avløpsanlegg i større tettbebyggelser som har et samlet utslipp over 2000 personekvivalenter (pe) til elvemunning og ferskvann eller over 10 000 pe til sjø. Kontrollen inkluderer både brevkontroll og inspeksjon.

Alle avløpsanlegg i Oslo og Akershus som omfattes av forurensningsforskriften kap. 14 har deltatt i brevkontrollen, dvs. fått tilsendt innrapporteringsskjema (med sentrale spørsmål om renseanleggets status, avløpsnett og klimatilpasning). Inspeksjoner ble gjennomført i 4 kommuner (Rælingen, Gjerdrum, Nittedal, Skedsmo).. Alle inspeksjonene var varslede kontroller. I tillegg ble det gjennomført en revisjon av Oslo kommune, Bekkelaget renseanlegg, med tilsvarende tema.

Kontrollaksjonen skal undersøke om avløpsanleggene drives i tråd med gjeldende krav, og er en oppfølging av Kontrollaksjon avløp 2008. Årets aksjon omfatter et utvalg av de resterende kommunene som ikke ble kontrollert i 2008.

Formålet med årets aksjon er å kontrollere om utslipp av kommunalt avløpsvann renses i henhold til avløpsregelverket. Flere tema skal undersøkes, og hovedfokus vil være på klimaendring og klimatilpasning, avløpsledninger og overløp, overholdelse av utslippskrav, risikovurdering og avviksbehandling.

Generelt sett blir kontroller gjennomført for å verifisere at gjeldene krav med hensyn til ivaretagelse av ytre miljø overholdes. Rapportene omhandler eventuelle avvik og anmerkninger som er konstatert under kontrollen, og som ligger innenfor fylkesmannens forvaltningsområde. Rapportene gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av bedriftenes miljøarbeid eller miljøstatus.

Denne rapporten er skrevet etter kontrollen i Nittedal kommune tirsdag 12. oktober 2010.

Definisjoner

Avvik defineres som en overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen (for eksempel overtredelse av krav i forurensningsloven, forskrifter hjemlet i forurensningsloven eller krav og vilkår fastsatt i utslippstillatelser eller dispensasjoner).

Anmerkning defineres som forhold som tilsynsetatene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse, miljø og sikkerhet, og som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Regelverk

De viktigste HMS-kravene for den bransje virksomheten tilhører er sammenstilt og ligger tilgjengelig på internett, www.regelhjelp.no.

Hjemlene for de avvik som gis etter denne kontrollaksjonen ligger i følgende regelverk:

- *Lov om forurensninger og om avfall (forurensningsloven)* av 13.mars 1981, med senere endringer.
- *Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)* av 6. desember 1996, med senere endringer.
- *Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften)* av 1. juni 2004. (Kjernerokumentet er Kapittel 14, *Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser*. I tillegg kommer definisjoner som er angitt i Kapittel 11, *Generelle bestemmelser om avløp*).
- Utslippstillatelsen for det enkelte avløpsanlegg. For avløpsanlegget i Nittedal kommune gjelder *Utslippstillatelse for kommunalt avløpsvann Nittedal kommune*. Tillatelsen er datert 01.12.1996.

Resultat fra kontrollen

Det ble gitt 5 avvik etter kontrollen. Disse er beskrevet nedenfor (nummeret i parentes er avvikstype som skal rapporteres til Klima- og forurensningsdirektoratet, heretter Klif):

Avvik 1:

Avviksbehandlingen for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 7.

Avviket omfatter:

- Avviksproseduren etterleves ikke i praksis (Avvik 1C).

Kommentarer:

I henhold til Internkontrollforskriften § 5 skal det iverksettes rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Under kontrollen kom det frem at kommunen har etablert et system for avvik, men at dette ikke benyttes i særlig grad. Eksempelvis blir overskridelser av rensegrad ikke registrert som avvik. Kommunen skiller i liten grad mellom ordinære driftsforstyrrelser og avvik. Uønskede hendelser rapporteres i vaktrapporten, og denne fungerer til en viss grad som grunnlag for utbedringer på ledningsnettet og i renseanlegget.

Under tilsynet ble det opplyst at kommunens driftassistanse er i ferd med å utarbeide nytt avviksbehandlingssystem, inkludert rutiner og prosedyrer for når dette skal benyttes. Kommunen jobber også med etablering av et nytt hms-system, Kompasset. Det er uvisst når systemet ferdigstilles siden det omfatter hele kommunen.

Oppfølging:

Kommunen skal sende dokumentasjon på at et nytt system er utarbeidet (internt i avdelingen), samt eksempler på at systemet er tatt i bruk.

Avvik 2:

Det er ikke utarbeidet en skriftlig risikovurdering av avløpsanlegget.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 6.

Avviket omfatter:

- Det er ikke utarbeidet en skriftlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget (Avvik 2A).

Kommentarer:

I henhold til Internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 6 skal virksomheter ”kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene”. I analysen skal man gjøre en risikovurdering med utgangspunkt i sannsynlighet og konsekvens av en uønsket hendelse. En slik analyse skal avdekke risikoen knyttet til et tiltak, en aktivitet, et system eller en situasjon. Basert på resultatene av analysen skal det iverksettes planer for risikoreduserende tiltak. En slik risikovurdering skal omfatte både avløpsnett, overløp og renseanlegg.

Vurderingen skal i tillegg inkludere hvilke konsekvenser klimaendringer kan få for renseanlegget, derunder behov for avbøtende tiltak som må, kan eller bør iverksettes på renseanlegg, avløpsnett og overløp, jf. Klif sin veileder (2317/2008) om klimatilpasninger med tilhørende informasjonsark (3384/2008).

Kommunen informerte om at risikovurderingen kun omfattet overløp i tilknytning til renseanlegget, samt vurderinger knyttet til antall timer i overløp i forhold til resipienten (Nitelva).

Oppfølging:

Kommunen skal sende dokumentasjon på en klimatilpasset risikovurdering er utført. Det forventes at miljørisikovurderingen følges opp med utarbeidelse av en handlingsplan for risikohåndtering inkludert risikoreduserende tiltak, herunder klimatilpasset tiltak.

Avvik 3:

Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelig forberedelse for å tilpasse avløpsanlegg til framtidige klimaendringer.

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 14-10 om utforming og drift av renseanlegg.

Avviket omfatter:

- Kommunen har ikke undersøkt hvordan regionen vil bli påvirket mht. framtidige klimaendringer (Avvik 3A).
- Det er ikke foretatt vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på ledningsnett (Avvik 3B).

Kommentarer:

I henhold til forurensningsforskriften § 14-10 skal renseanlegget dimensjoneres, bygges, drives og vedlikeholdes, slik at det har tilstrekkelig yteevne under alle klimatiske forhold som er normale for stedet der det ligger. Dette betyr også at sannsynlige framtidige endringer i klimatiske forhold må medregnes ved vurderinger som omfatter lokalisering og utforming av anlegg.

Under tilsynet informerte kommunen at det ikke er gjort konkrete undersøkelser som nedbørmålinger eller liknende med hensyn til hvordan regionen vil bli påvirket ved framtidige klimaendringer. Slik prognose er heller ikke innhentet fra anerkjente fagmiljø til bruk ved for eksempel beregninger/modellkjøringer over forventede framtidige nedbørsmengder på avløpsnett og renseanlegg. Det ble opplyst at kommunen er i ferd med å utarbeide flomkart i forbindelse med ny kommunedelplan for sentrumsområdene, men at avløp ikke er en del av denne planen.

Oppfølging:

Kommunen skal sende inn en handlingsplan for hva slags arbeid kommunen vurderer å gjennomføre slik at avløpsanlegg tilpasses framtidige klimaendringer. For å sikre fremdrift skal handlingsplanen inneholde delmål med tilhørende tidsfrister underveis.

Avvik 4:

Avløpsledninger vedlikeholdes og fornyes ikke i tilstrekkelig omfang.

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 14-5 avløpsnett.

Internkontrollforskriften § 5 punkt 4 mål for ytre miljø

Avviket omfatter:

- Kommunen har ikke satt egne mål for funksjonskrav til avløpsnettet (Avvik 5B).
- Vedtatt fornyingstakt eller investeringsnivå i saneringsplanen gjennomføres ikke som forutsatt (Avvik 5E).
- Det langsiktige saneringsbehovet for avløpsnett er ikke ivaretatt med den fornyingstakt som kommunen praktiserer (Avvik 5F).

Kommentarer:

Funksjonskrav

I henhold til Internkontrollforskriften § 5 går det frem at kommunene skal fastsette mål for ytre miljø. Målene er en forutsetning for planer og aktiviteter, og bør settes så konkret som mulig.

I denne sammenheng skal mål for ytre miljø forstås som at kommunen i sitt avløpsarbeid skal ha egne funksjonskrav (mål) til sitt avløpsnett, enten i form av måltall for maksimal innlekking/utlekking, måltall for maksimalt antall timer i overløp, måltall for fosfortilførsel i bekker etc. Det er i tillegg en forventning om at slike målbare tall skal inngå i hovedplaner for vann og avløp, samt i forbindelse med tiltaksplaner i det pågående vandirektivsarbeidet.

Under kontrollen ble det opplyst at kommunen kun har mål for funksjonskrav på tid i overløp for pumpestasjoner og i renseanlegg. Dette kravet er imidlertid et av vilkårene i Fylkesmannens tillatelse.

Fornyingsstakt

I følge forurensningsforskriften § 14-5 skal avløpsnettet dimensjoneres, bygges, drives og vedlikeholdes med utgangspunkt i den beste teknologi og fagkunnskap. Hovedmålet er å sikre at avløpsnettet er funksjonelt til enhver tid, slik at kommende generasjoner ikke påføres store vedlikeholds- og oppgraderingskostnader.

I kontrollen kom det frem at kommunen har et mål for fornyingstakten på ledningsnettet, men at arbeidet ikke er utført i henhold til dette. Fra 2011 skal kommunen i gang med arbeidet, og det er bevilget penger for de neste fire årene. Det langsiktige saneringsbehovet for avløpsnettet er imidlertid ikke ivaretatt med den fornyingstakt som kommunen i dag praktiserer.

Oppfølging:

Kommunen skal sende inn en fremdriftsplan for hvordan kommunen skal sikre tilstrekkelig vedlikehold og rehabilitering av ledningsnettet. For å sikre fremgang skal planen inneholde delmål med tilhørende tidsfrister. Planen skal også inkludere mål for funksjonskrav på avløpsnettet.

Avvik 5:

Kommunen har ikke tilfredsstillende kontroll med utslippene.

Avvik fra:

Tillatelse datert 01.12.1996.

Avviket omfatter:

- Rensekrav i tillatelsen ble overskredet for året 2009 (Avvik 8D).
- Utslippsregnskapet er ikke tilfredsstillende (Avvik 8E).

Kommentarer:

Tillatelsens renskrav

I tillatelsens punkt 2.2 går det frem at Slattum renseanlegg skal tilfredsstillere krav om 90 % rensing av fosfor (tot-P), samt at midlere utslippskonsentrasjonen (K1) skal være 0,3 mg tot-P/l, og at høyeste tillatte konsentrasjon (K2) skal være 0,6 mg tot-P/l.

I kommunens årsrapportering for året 2009 går det frem at kommunen ikke tilfredsstillere kravene til K1 og K2 for totalfosfor, men at renseseffekten for totalfosfor er overholdt. Det ble informert om at anlegget er gammelt og nedslitt, samt at det tidvis er problem med påslipp fra private virksomheter.

Utslippsregnskap

I tillatelsens punkt 1.3 går det frem at kommunen skal ha en oversikt over alle kommunale punktutslipp (utslipp via renseanlegg, via ledningsnett, regnvannsoverløp, nødoverløp, overvannsutslipp og større lekkasjepunkter). Kommunen skal utarbeide en årlig oversikt over utslippene der parameteren totalfosfor benyttes.

Det går ikke frem av årsrapporteringen om alle overløpene er tatt med i utslippsregnskapet, jf. tillatelsens krav 1.3, fjerde ledd. Dette bør spesifiseres nærmere i rapporten.

Oppfølging:

Fylkesmannen forventer at dette kommenteres i årsrapporteringen til Fylkesmannen for år 2010 slik at avviket kan lukkes.

Anmerkninger

Det ble gitt 1 anmerkninger etter kontrollen, og denne er beskrevet nedenfor.

Anmerkning 1:

På kontrolltidspunktet manglet kommunen overvåking av et nødoverløp tilknyttet en pumpestasjon i forkant av Slattum renseanlegg.

Kommentarer:

Det ble opplyst at kommunen var i ferd med å etablere overvåkingsanlegg her. Kommunen har hatt jevnlig tilsyn med pumpestasjonen, og det er relativt sjelden nødoverløpet trer i kraft.

Andre forhold

Nedenfor er det listet opp elementer som kom fram under inspeksjonen som Fylkesmannen ønsker å trekke frem som spesielt positive:

- Fylkesmannen synes det er positivt at kommunen har satt fokus på lokal overvannshåndtering, og da spesielt i forhold til nye utbyggingsprosjekter. Temaet er tatt opp med plan- og bygningsetaten i kommunen, og det er utarbeidet en mal der dette temaet er inkludert.
- Det er også positivt at kommunen kommer i gang med den planlagte fornyingstakten fra 2011.
- Kommunen har jobbet aktivt for å bedre samarbeidet med enkeltbedrifter med påslipp til kommunalt nett. Dette arbeidet omfatter også revidering av gjeldene påslippsavtaler, og medvirker til bedre styring med kommunens renseanlegg.